

Wioleta Kuflewska

ORCID: 0000-0003-3534-3647

w.kuflewska@dydaktyka.pswbp.pl

Państwowa Szkoła Wyższa
w Białej Podlaskiej

<https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2021.192>

Open Access CC BY 4.0



Martyna Lichaczewska-Ziemia

ORCID: 0000-0002-5580-3981

martyna.lichaczewska@wp.pl

Państwowa Szkoła Wyższa
w Białej Podlaskiej

Cytowanie: Kuflewska, W., Lichaczewska-Ziemia, M. (2021). Program "Rodzina 500+" w opinii mieszkańców województwa lubelskiego. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 8(14), 65-75. DOI: 10.26366/PTE.ZG.2021.192

Program "Rodzina 500+" w opinii mieszkańców województwa lubelskiego

Abstrakt

Niniejszy artykuł odnosi się do zagadnienia polityki socjalnej prowadzonej przez polski rząd, a konkretnie programu „Rodzina 500+”, który powstał w celu finansowego wsparcia polskich rodzin. Koncepcja programu ulega ciągłym zmianom ze względu na narastające potrzeby społeczeństwa. Głównym celem artykułu jest uzyskanie informacji zwrotnej na temat tego, jak mieszkańcy województwa lubelskiego pobierający świadczenie „Rodzina 500+” postrzegają program. W publikacji zaprezentowano rozważania teoretyczne, jak również badania empiryczne dotyczące programu „Rodzina 500+” w opinii gospodarstwach domowych, które otrzymują świadczenie oraz zamieszkują teren województwa lubelskiego.

Słowa kluczowe: polityka socjalna; świadczenie socjalne; program Rodzina 500+; finanse gospodarstw domowych; polska rodzina

The "Family 500+" program in the opinion of the inhabitants of the Lubelskie Voivodeship

Abstract

This article refers to the issue of social policy conducted by the Polish government, namely the "Family 500+" program, which was established to financially support Polish families. The concept of the program is constantly changing due to the growing needs of the society. The main purpose of the article is to obtain feedback on how the inhabitants of the Lubelskie Voivodeship receiving the "Family 500+" benefit perceive this program. The publication presents theoretical considerations as well as empirical research on the "Family 500+" program in the opinion of households that receive the benefit and live in the Lubelskie voivodeship.

Keywords: social policy; social benefit; program "Family 500+"; household finances, Polish family

JEL: B55

Wstęp

Polska rodzina zawsze stanowiła podstawę sprawnie funkcjonującego państwa. W wyniku rozwoju społeczeństwa i podążania za karierą zawodową model rodziny uległ zmianie.

W społeczeństwie powstał trend rodziny posiadającej jedno, bądź maksymalnie dwójkę dzieci. Wspomniana sytuacja negatywnie wpływa na rozwój gospodarki narodowej. Dochodzi m.in. do zjawiska spadku współczynnika dzietności, powstawania starzejącego się społeczeństwa, co wiąże się z większą liczbą wypłacanych świadczeń emerytalnych oraz obniżenia wpływów podatkowych. W celu zachęcenia polskich gospodarstw domowych do podjęcia decyzji o powiększeniu rodziny 11 lutego 2016 roku, polski rząd wprowadził ustawę powołującą do życia program „Rodzina 500+”, którego głównym założeniem jest pomoc materialna ze strony państwa dla rodzin z dziećmi. Świadczenie powstało w celu zwiększenia dochodów i zaspokojenia najistotniejszych potrzeb rodziny oraz umożliwienia realizacji tego, co dotychczas było finansowo nieosiągalne. Głównym celem artykułu jest uzyskanie informacji zwrotnej na temat tego, jak pobierający świadczenie „Rodzina 500+” mieszkańcy województwa lubelskiego, postrzegają program wsparcia wprowadzony przez polski rząd. Celami szczegółowymi, które wynikają z wyżej postawionego celu głównego jest uzyskanie informacji zwrotnej dotyczącej:

- potrzeby wsparcia finansowego w polskich rodzinach zamieszkujących województwo lubelskie,
- wysokości oszczędności z pobieranego przez respondentów świadczenia,
- określenia przez mieszkańców województwa lubelskiego celu powstania program „Rodzina 500+”,
- opinii na temat programu „Rodzina 500+” mieszkańców badanego województwa.

Aby zrealizować cel pracy przeprowadzono badania pierwotne przy użyciu kwestionariusza ankiety na próbie 300 gospodarstw domowych zamieszkujących województwo lubelskie i pobierających świadczenie „Rodzina 500+”.

Program „Rodzina 500+” – istota świadczenia

Początkowo program „Rodzina 500+” był przedstawiony jako instrument prorodzinny oraz pronatalistyczny, jednak głównie stał się finansową pomocą dla polskich rodzin (Michorowski, Sieradzki, Szopa, 2020, s. 50).

Program „Rodzina 500+” jest ważnym elementem wsparcia finansowego w polskich gospodarstwach domowych, a jednocześnie ogromnym wydatkiem budżetu państwa (Kłopotcka, 2019, s. 75). Początkowo świadczenie to wynosiło 500 złotych miesięcznie i przysługiwało na drugie i kolejne dziecko do ukończenia przez nie osiemnastego roku życia, nie uwzględniając przy tym dochodów gospodarstwa domowego, a także na pierwsze dziecko

w przypadku, gdzie miesięczny dochód netto w przeliczeniu na osobę nie przekracza 800 złotych lub 1200 złotych, kiedy dziecko jest niepełnosprawne (Gromada, 2017, s. 1).

Po raz pierwszy plan wprowadzenia programu „Rodzina 500+” pojawił się w strategii partii Prawo i Sprawiedliwość z 2014 roku, gdzie w jeden z fragmentów dotyczy programu „Rodzina 500+”: „(...) wprowadzimy zatem comiesięczny dodatek rodzinny w kwocie 500 złotych na każde drugie, trzecie i kolejne dzieci w rodzinie. Dodatek będzie przysługiwał na każde wychowywane dziecko do 18 roku życia. Tak więc rodzina z dwójką dzieci otrzyma 500 złotych, z trójką dzieci 1000 złotych, z czwórką 1500 złotych, zasada ta odnosi się do każdego kolejnego dziecka i dotyczy również rodziców samotnie wychowujących dzieci. Dodatek będzie miał charakter powszechny za wyjątkiem rodzin o wysokich dochodach. Natomiast rodziny o niskich dochodach otrzymają go już za pierwsze dziecko” (Program Zdrowie Rodzina..., 2014).

Jak podaje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej od 1 lipca 2019 roku świadczenie „Rodzina 500+” przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2020). Roczna kwota świadczenia na jedno dziecko w ramach programu „Rodzina 500+” wyniesie 6000 zł, warto zwrócić uwagę na fakt, że tak jak w przypadku innych świadczeń nie jest ono wliczane do dochodu w przypadku, gdy korzystamy z prawa do pozostałych świadczeń (Franielczyk, 2018, s. 70).

Program „Rodzina 500+” ulega ciągłym zmianom, aby lepiej dopasować się do potrzeb społeczeństwa, realizując przy tym trzy podstawowe cele: wpływ na wzrost współczynnika dzietności, działalność związaną z ograniczeniem ubóstwa, w szczególności wśród dzieci oraz podniesienie poziomu życia w polskich rodzinach.

Jedną z istotnych determinant wprowadzenia programu „Rodzina 500+” jest coraz trudniejsza sytuacja demograficzna w kraju, a ideą programu jest polepszenie tej niekorzystnej fali spadkowej i zarazem wywołanie wzrostu demograficznego (Puślecki, 2016, s. 80-81). Warto zwrócić uwagę na fakt zwiększania się dochodów polskiej rodziny, co zdecydowanie skutkuje wzrostem wydatków na konsumpcję oraz wzrostem wskaźnika produktu krajowego brutto (Liszatyński, 2017, s. 211).

Według P. Radzik wprowadzenie programu jest inwestycją rządu w polskie rodziny, gdyż program zakłada zwiększenie dochodów obywateli, co pobudzi popyt polskiej gospodarki na różnego rodzaju dobra i usługi. Jednak zwiększenie świadczeń socjalnych może przyczynić się do negatywnych działań w społeczeństwie m.in. braku chęci poszukiwania pracy, zrezygnowania z dotychczasowej lub uciekania w tzw. „szarą strefę”, która wiąże się

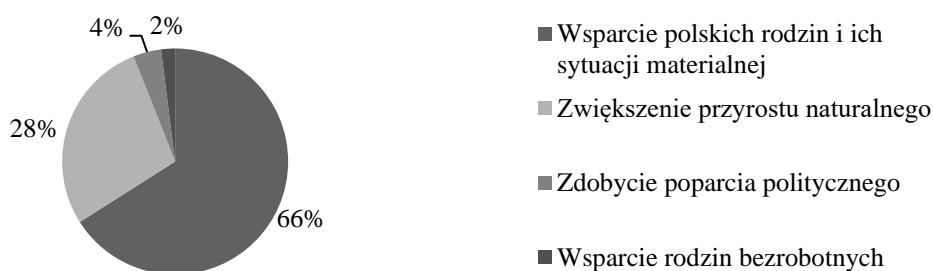
z uzyskiwaniem nielegalnego wynagrodzenia przy jednoczesnym pobieraniu świadczenia „Rodzina 500+”(Radzik, 2018, s. 65).

Metodyka i materiał badawczy

Głównym celem artykułu jest uzyskanie informacji zwrotnej dotyczącej postrzegania świadczenia „Rodzina 500+” przez mieszkańców województwa lubelskiego, którzy pobierają świadczenie. Jako narzędzie badawcze wykorzystano kwestionariusz ankiety, który przedstawia stosunek mieszkańców województwa lubelskiego do świadczenia „Rodzina 500+” oraz sposobu jego postrzegania. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego opartego na anonimowych badaniach przeprowadzonych w czerwcu 2020 roku, w których wzięło udział 300 respondentów – 86% kobiet oraz 14% mężczyzn. Tereny wiejskie województwa lubelskiego zamieszkuje 35% respondentów, a 65% stanowią mieszkańcy miast badanego województwa.

Świadomość programu „Rodzina 500+” w gospodarstwach domowych województwa lubelskiego

Po trzech latach od wprowadzenia programu „Rodzina 500+” 99,7% ankietowanych deklaruje, że ich wiedza dotycząca programu jest na wysokim poziomie. Słyszeli o istnieniu wsparcia finansowego proponowanego przez polski rząd. Jednak nie wszyscy respondenci są świadomi zasad jego funkcjonowania i wiedzą, jaki jest jego główny cel. Największa liczba badanych za nadrzędny cel programu uznała wsparcie polskich rodzin i ich sytuacji materialnej (66%), natomiast najmniej ankietowanych (2%) uważa, że program ma za zadanie wspierać rodziny bezrobotne (rysunek 1).



Rysunek 1. Cel programu „Rodzina 500+” w opinii lubelskich gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne.

Dwie dominujące wśród respondentów odpowiedzi – wsparcie polskich rodzin i ich sytuacji materialnej, a także zwiększenie przyrostu naturalnego są zgodne z głównymi założeniami programu. Członkowie gospodarstw domowych wiedzą, że program istnieje oraz

zdają sobie sprawę z jego celu. Ważne było również uzyskanie informacji zwrotnej na temat tego, kto może się ubiegać o świadczenie „Rodzina 500+”. Pomimo deklaracji o pobieraniu świadczeń 12% respondentów uważa, że nie posiada wiedzy o tym, kto może ubiegać się o pieniądze z programu, co może wynikać z faktu, iż jego założenia były inne, a następnie uległy zmianom - na przykład w odniesieniu do dochodów gospodarstw domowych. Początkowo były one brane pod uwagę, ale aktualnie wymogi związane z wysokością dochodów nie mają wpływu na otrzymanie świadczenia.

Respondenci zamieszkujący badane województwo wskazują dwóch głównych beneficjentów świadczenia. Ponad połowa ankietowanych (53%) wybrała każdego rodzica lub opiekuna prawnego, 40% respondentów uważa, że o świadczenie może się ubiegać każda osoba wychowująca dziecko do 18 roku życia. Ciekawym zjawiskiem jest wskazywanie rodziny, w której jest co najmniej dwójka dzieci oraz rodziny o określonych dochodach, tutaj odpowiedzi rozkładały się równomiernie, 3,5% badanych zwraca szczególną uwagę na te aspekty, co potwierdza wcześniejsze założenia związane z celem działania programu.

Analizując w sposób bardziej szczegółowy warunki przyznania świadczenia, ankietowani zostali zapytani o to, w jaki sposób składali wniosek i jakie kryteria należy spełnić. Tutaj warunki nie są już tak jasne, bo 58% respondentów uważa, że tę wiedzę posiada, pozostali jej nie mają.

Respondenci z województwa lubelskiego zapytani o sposób złożenia wniosku, w większości (78%) zadeklarowali możliwość złożenia go przez Internet za pomocą profilu zaufanego lub w sposób tradycyjny w urzędzie (15%), natomiast 7% wybrało złożenie wniosku przez bankowość elektroniczną. Jednak największy problem stanowiły dokumenty, które należy złożyć, a także samo wypełnienie wniosku (39%).

Podsumowując powyższe wyniki należy stwierdzić, że większość ankietowanych jest świadoma zasad istniejącego programu, celu w jakim powstał i wymogów, jakie należy spełnić, jeżeli chodzi o pobieranie świadczenia. Jednak największy problem stanowi zebranie dokumentów i wypełnienie wniosku. Ankietowani są świadomi tego, że najszybszą formą złożenia dokumentów jest Internet i chętnie korzystają z tej możliwości.

Korzystanie ze świadczenia „Rodzina 500+” w województwie lubelskim

W kolejnej części respondenci zostali zapytani o to, w jaki sposób wykorzystują pieniądze z programu, czy ich rodzina potrzebuje wsparcia finansowego oraz czy program przyczynił się do powiększenia ich rodziny. Istotnym elementem było uzyskanie informacji na temat tego, czy rodzina potrzebuje pomocy finansowej z realizowanego programu. Ponad połowa

respondentów (55%) deklaruje, że nie potrzebuje wsparcia z programu „Rodzina 500+”. Taki wynik może sugerować, iż respondenci nie domagają się wsparcia z programu, ponieważ osiągają miesięcznie dochody netto w całym gospodarstwie domowym na poziomie powyżej 4000 zł – 45% respondentów, co w stopniu zadowalającym zaspokaja ich wszystkie potrzeby. Pozostała grupa badanych (45%) uważa, że świadczenie to, jest istotnym elementem ich budżetu.

Respondenci, którzy uważają, że wsparcie z programu „Rodzina 500+” stanowi ważną część ich budżetu zostali zapytani o to, czy kwota 500 zł jest wystarczającym wsparciem w ich gospodarstwie domowym.

Tabela 1. Wsparcie z programu „Rodzina 500+” w lubelskich gospodarstwach domowych (w%)

Wyszczególnienie	Procent wskazań
Tak, wystarczająca	35,0
Tak, choć mogłaby być wyższa	17,0
Ani wystarczająca, ani zbyt niska	34,0
Nie, potrzebuję zdecydowanie więcej	8,0
Jest absolutnie niewystarczająca	6,0
Ogółem	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Świadczenie „Rodzina 500+” jest kwotą wystarczającą, co deklaruje 35% respondentów. Podobnie uważa 34% badanych, według nich wsparcie w wysokości 500 zł nie jest ani wystarczające, ani zbyt niskie, 17% uważa, że kwota ta mogłaby być wyższa. Jedynie 8% deklaruje, że potrzebuje większych sum.

Podsumowując można dojść do następującego wniosku: ankietowani biorący udział w badaniu nie potrzebują finansowego wsparcia z programu, ale pobierają świadczenie, bo spełniają wymagane warunki. Jednak jest grupa respondentów, którzy deklarują, że świadczenie „Rodzina 500+” stanowi ważny element budżetu ich gospodarstwa domowego. Przyznają, że kwota ta nie jest zarówno ani wystarczająca, ani zbyt niska. Można tu zauważyć rozbieżności, które mogą być kształtowane przez stopę życiową danego gospodarstwa domowego, jakość nabywanych dóbr oraz usług, z jakich gospodarstwa domowe korzystają.

Rozporządzanie świadczeniem „Rodzina 500+” w lubelskich gospodarstwach domowych

W tej części pracy zostało przeanalizowane gospodarowanie świadczeniem, czyli to, na co zostają przeznaczone pieniądze i czy są one oszczędzane. Średni miesięczny wydatek na jedno dziecko kształtuje się w przedziale od 501 do 1000 zł, tak deklaruje 54% respondentów,

natomiast 30% badanych uważa, że miesięczna kwota wydawana na dziecko wynosi od 300 do 500 zł. W pozostałej grupie ankietowanych 13% wskazało, iż ich wydatki są powyżej 1000 zł (13%), natomiast 3% ankietowanych wydaje na jedno dziecko poniżej 500 zł.

Rodziny pobierające świadczenie „Rodzina 500+” muszą podjąć decyzję, na co rozdysonować środki finansowe; czy na bieżące potrzeby dzieci, czy przeznaczyć świadczenia na oszczędności.

Tabela 2. Środki rozdysonowane w ramach programu „Rodzina 500+” w lubelskich gospodarstwach domowych (w %)

Wyszczególnienie	Procent wskazań
Wydatki związane ze szkołą oraz rekreacją dzieci	58,0
Rachunki i opłaty gospodarstwa domowego	21,0
Oszczędzanie	9,0
Nie zastanawiam się na co idą te pieniądze	8,0
Nie korzystam z tych pieniędzy	4,0
Ogółem	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie uzyskanych wyników 58% badanych gospodarstw domowych przeznaczają środki z programu „Rodzina 500+” na wydatki związane ze szkołą oraz rekreacją dzieci. Kolejno 21% ankietowanych finansuje nimi rachunki i opłaty gospodarstwa domowego, 9% oszczędza, 8% nie zastanawia się na co przeznaczają środki, a 4% respondentów deklaruje, że wcale nie korzysta z tych pieniędzy.

W ankiecie pojawiło się również pytanie dotyczące tego, czy respondenci są w stanie zaoszczędzić część pieniędzy pobieranych w ramach świadczenia „Rodzina 500+”. Na rysunku 2. zaprezentowano uzyskane wyniki.



Rysunek 2. Miesięczne oszczędności z programu „Rodzina 500+” w lubelskich gospodarstwach domowych

Źródło: opracowanie własne.

Prawie połowa ankietowanych (46%) odpowiedziała, że miesięczne oszczędności rodziny mieszczą się w przedziale od 0 do 100 zł. Niektóre gospodarstwa domowe nie generują

oszczędności lub jest to tylko jedna piąta całego świadczenia. Zaoszczędzić całą wartość świadczenia (czyli 500 zł) jest w stanie 22% respondentów, co wskazuje na fakt, że oszczędności mogą być później przeznaczone do dyspozycji dzieci, gdy będą starsze. Miesięczne oszczędności respondentów kształtują się na poziomie 101-150 zł, co deklaruje 10% badanych, w przedziale 151-250 zł oraz 251-350 zł – 8%, a 6% ankietowanych oszczędza kwoty od 351 do 499 zł.

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę sytuacji dochodowej swojego gospodarstwa domowego, podczas gdy pobierają świadczenie „Rodzina 500+”. W tabeli 3 zaprezentowano uzyskane wyniki.

Tabela 3. Ocena sytuacji dochodowej lubelskich gospodarstw domowych pobierających świadczenie z programu „Rodzina 500+”

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi	Procent wskazań
Zasoby finansowe wystarczają mi na potrzeby rodziny i mogę oszczędzać nadwyżkę.	167	56,0
Zasoby finansowe wystarczają mi na potrzeby finansowe rodziny, ale nie jestem w stanie oszczędzać.	94	31,0
Zasoby finansowe nie wystarczają mi na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.	39	13,0
Ogółem	300	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Ocena sytuacji finansowej gospodarstw domowych w województwie lubelskim i aspekt zasobów finansowych gospodarstwa domowego, wskazuje na dokładniejsze dane do analizy dotyczącej oszczędności.

Najwięcej ankietowanych (56%) odpowiedziało, że zasoby finansowe zaspokajają potrzeby rodziny i są w stanie zaoszczędzić nadwyżkę. Podobnej odpowiedzi udzieliło 31% respondentów, różnica jednak związana jest z brakiem możliwości oszczędzania środków finansowych, ponieważ całe świadczenie jest przez nich wykorzystywane. Najmniejsza liczba badanych respondentów (13%) zadeklarowało, że środki nie wystarczają im nawet na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

Po analizach dotyczących wysokości proponowanego przez rząd wsparcia finansowego, tego jak wpływa na budżet badanych gospodarstw domowych województwa lubelskiego, i tego jak badani oceniają program, sprawdzono jak to oddziałuje na składanie wniosku w przyszłym naborze. Zdecydowana większość ankietowanych gospodarstw domowych (64%), nie planuje złożyć wniosku w kolejnym naborze. Pozostali badani (36%) zaznaczyli twierdzącą odpowiedź. Na tego typu decyzję, może wpływać wysokość dochodów gospodarstw

domowych i formalności związane z wypełnieniem dokumentów, jak i samo składanie wniosku.

Postrzeżenie programu „Rodzina 500+” przez polskie gospodarstwa domowe

Istotnym punktem w artykule jest uzyskanie informacji na temat ogólnego postrzegania programu „Rodzina 500+”. Ważną kwestią było zbadanie, co sądzą przedstawiciele gospodarstw domowych, pobierający świadczenie z terenu województwa lubelskiego na temat programu „Rodzina 500+”, tego czy jest on potrzebny w Polsce. Wyniki wskazują, że ponad połowa badanych (61%) uważa, że program jest potrzebny. Jednak prawie 40% ankietowanych uważa, że program ten nie jest w Polsce niezbędny, co może wskazywać na fakt (odnoszący się do korzystania ze świadczenia), że są oni w stanie sami utrzymać swoje gospodarstwa domowe bez potrzeby korzystania z pomocy państwa.

Respondenci zostali zapytani o ogólną opinię dotyczącą świadczenia programu „Rodzina 500+” w Polsce. Należy zauważyć, że 71% badanych uznało, że jest to realna pomoc ze strony państwa, natomiast 29% respondentów twierdzi, że jest to marnowanie publicznych pieniędzy. Ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się na temat zmian jakie wprowadziliby w programie.

Tabela 4. Potrzebne zmiany w programie „Rodzina 500+” według respondentów

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi	Procent wskazań
Aby chociaż jeden rodzic pracował	63	21,0
Większe kontrole	60	20,0
Zlikwidować program	53	18,0
Kryterium przyznawania świadczenia	51	17,0
Zastąpić formę gotówką na bony żywnościowe	28	9,0
Zwiększyłbym kwotę	20	7,0
Nic	25	8,0
Ogółem	300	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Potrzebną zmianą, jak twierdzi 21% badanych, jest wymóg dotyczący tego, aby chociaż jeden rodzic pracował oraz aby zwiększyć kontrole ~~wprowadzenie większych kontroli~~ (20%). Za całkowitą likwidacją programu opowiedziało się 18% respondentów, a 9% zastąpiłoby gotówkę bonami żywnościowymi. Badani mieszkańcy województwa lubelskiego zwracają szczególną uwagę na pracę, przynajmniej jednego rodzica, ponieważ może wiązać się

z negatywnymi działaniami, jakie mogą kreować się w polskim społeczeństwie. Można do nich zaliczyć niechęć podejmowania pracy szczególnie, gdy w domu jest więcej dzieci, co wiąże się w wyższą kwotą świadczenia. Większe kontrole w rozumieniu respondentów są również istotne, szczególnie aspekt związany z tym na co pobierane pieniądze są przeznaczane. Warto również wskazać na kryteria przyznawania świadczenia, bo jak było wskazywane wcześniej są one przyznawane wszystkim, którzy mają dzieci do 18 roku życia bez względu na dochód. Ciekawym rozwiązaniem jest wprowadzenie bonów żywnościowych, co umożliwiłoby większą kontrolę nad wydatkowaniem świadczeń.

Podsumowanie

Prezentowane w artykule omówienia teoretyczne i wyniki badań dotyczące opinii respondentów województwa lubelskiego na temat programu „Rodzina 500+” pobierających świadczenie, nie mogą zostać uznane za pełne ujęcie tego szerokiego zagadnienia. Według badań przeprowadzonych przez CBOS w 2019 roku obecna polityka państwa zdaniem prawie połowy respondentów (48%) jest co najmniej dobrze prowadzoną polityką (CBOS, 2019, s. 1).

Zebrane dane ukazują postrzeganie programu przez mieszkańców badanego województwa, gdzie ponad 60% ankietowanych twierdzi, że program jest potrzebny w Polsce i jest realną pomocą ze strony państwa. Respondenci sugerują jednak wprowadzenie pewnych dodatkowych kryteriów przyznawania świadczenia. W opinii 55% gospodarstw domowych świadczenie „Rodzina 500+” jest zbędne, ale rodziny korzystają z niego, ponieważ spełniają kryteria i mają do tego pełne prawo. Badani wiedzą, w jakim celu powstał program i do kogo jest skierowany, jednak deklarują, że do końca nie są świadomi, jakie są warunki przyznawania świadczenia. Mieszkańcy województwa lubelskiego pobierający świadczenie oszczędzają nadwyżki z programu „Rodzina 500+”, a 54% respondentów deklaruje oszczędności na poziomie powyżej 100 zł miesięcznie.

Bibliografia

- CBOS (2019), *Program Rodzina 500 plus po trzech latach funkcjonowania*, Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, 52, Warszawa.
- Franielczyk A. (2018), Program rodzina 500+ w aspekcie wydatków publicznych, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 528, 68-75.
- Gromada A. (2017), *Rodzina 500+ jako polityka publiczna*, Instytut Studiów Zaawansowanych, Warszawa.
- Kłopocka A.M. (2019), The family 500+ programme and functioning of polish households, w: Kowalska, I., Wasilewska, A. (red.), *Stan i perspektywy rozwoju sektora finansów publicznych*, Wydawnictwo SGGW Warszawa, 73-83.

- Krawczyk M. (2019), Świadczenie 500+ jako element polityki prorodzinnej i demograficznej państwa, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*, 120, 57-62.
- Liszatyński D. (2017), Analiza skutków społeczno-ekonomicznych wprowadzenia programu „Rodzina 500+”, *Humanum. Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*, 27 (4), 209-219.
- Michorowski M., Sieradzki R., Szopa B. (2020), *Polskie gospodarstwa domowe wobec wyzwań globalizacyjnych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2020), dostępny na: <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-rodzina-500-od-1-lipca-2019-bez-kryterium-dochodowego> (data dostępu: 15.11.2020).
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2020), dostępny na: <https://www.gov.pl/web/rodzina/rodzina-500-plus> (data dostępu: 20.11.2020).
- Program Zdrowie Rodzina Praca Prawa i Sprawiedliwości* (2014), dostępny na: <http://pis.org.pl/dokumenty?page=2> (data dostępu: 29.11.2020).
- Puślecki D. (2016), Polityka wsparcia rodziny czy stymulowanie wzrostu demograficznego w Programie Rodzina 500 plus, *Przegląd Politologiczny*, 3, 79-92.
- Radzik P. (2018), Wpływ rządowego programu „Rodzina 500+” na współczynnik aktywności zawodowej kobiet, *Studia Ekonomiczne Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 353, 59-72.
- Ustawa z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 2407.